

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Εισαγωγή στη Βυζαντινή Φιλολογία

Ενότητα 4: Ιστορικό πλαίσιο 6^{ου} αιώνα. Βυζαντινή Ιστοριογραφία: είδη - χαρακτηριστικά. Προκόπιος και Μαλάλας: Βίος και Έργο.

Κιαπίδου Ειρήνη-Σοφία

Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

Οι φοιτητές θα γνωρίσουν το ιστορικό πλαίσιο της εποχής του Ιουστινιανού και θα έρθουν σε επαφή με το είδος της ιστοριογραφίας σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο με τα ιστορικά έργα *Υπέρ των πολέμων* του Προκοπίου και τη *Χρονογραφία* του Μαλάλα (αποσπάσματα) .

Περιεχόμενα ενότητας

- Βυζαντινή Ιστοριογραφία
- Ιστορικό πλαίσιο: εποχή Ιουστινιανού (6^{ος} αι.)
- Προκόπιος ο Καισαρεύς: Βίος & Έργο
- Ιωάννης Μαλάλας: Βίος & Έργο

Βυζαντινή Ιστοριογραφία

Είδη και χαρακτηριστικά

Γενικά στοιχεία

- Πρόκειται για ένα από τα βασικότερα είδη της βυζαντινής γραμματείας με συνεχή παρουσία από τον 4^ο έως και τον 15^ο αιώνα.
- Τον 19^ο αιώνα ο σημαντικός βυζαντινολόγος Κ. Krumbacher διέκρινε τους βυζαντινούς ιστοριογράφους σε δύο ομάδες: τους **ιστορικούς** και τους **χρονογράφους**.
- Ανάμεσα στα δύο είδη ο Κ. Krumbacher έβλεπε διαφορές.

Διαφορές ιστορίας-χρονογραφίας

- Οι ιστορικοί ήταν κυρίως κοσμικοί.
- Περιγράφει ένα καθορισμένο τμήμα της βυζαντινής ιστορίας με δομή και χωρισμό κεφαλαίων ανά βασιλείες.
- Χρήση λόγιας γλώσσας.
- Έμφαση στα πολεμικά – πολιτικά γεγονότα.
- Οι χρονογράφοι ήταν απλοί μοναχοί με περιορισμένη μόρφωση.
- Παρουσιάζει συνοπτικά και σε ενιαία αυστηρά χρονολογική διάταξη μια σύνοψη της παγκόσμιας ιστορίας από τον Αδάμ μέχρι τη βιβλική και ρωμαϊκή ιστορία.
- Χρήση απλής γλώσσας.
- Έμφαση σε φυσικές καταστροφές και αξιοπερίεργα συμβάντα.

Χαρακτηριστικά ιστοριογραφικών κειμένων

- Οι συγγραφείς στηρίζονται σε παλαιότερα κείμενα τα οποία είτε επεξεργάζονται είτε και αντιγράφουν.
- Συχνά ένας ιστορικός συνεχίζει από εκεί που σταμάτησε κάποιος προηγούμενος.
- Η Θεία Πρόνοια αντιμετωπίζεται ως βασικός ρυθμιστικός παράγοντας για την ανθρώπινη ιστορία.
- Οι συγγραφείς τοποθετούνται απέναντι σε αυτά που γράφουν.
- Ο στόχος δεν είναι η τέρψη αλλά η αλήθεια.

6^{ος} αιώνας

Ιστορικό πλαίσιο: εποχή Ιουστινιανού

Ιστορικό πλαίσιο

- Τον 6ο αιώνα κυριαρχεί η προσωπικότητα του **Ιουστινιανού (527-565)**.
- Σταθμοί στη βασιλεία του: η εμφάνιση για πρώτη φορά των Σλάβων στα Βαλκάνια, το κλείσιμο της φιλοσοφικής σχολής των Αθηνών (529), οι εσωτερικές αναταραχές στην Κωνσταντινούπολη ανάμεσα στην κεντρική εξουσία και τις πολιτικές οργανώσεις του λαού, που οδήγησαν στη στάση του νίκια (532), η ανέγερση της μεγαλόπρεπης Αγίας Σοφίας, και η πανώλη που αποδεκάτισε τον πληθυσμό της αυτοκρατορίας τη δεκαετία του 540.

Ο Ιουστινιανός και η ακολουθία του. Μωσαϊκό στον ναό του Αγίου Βιταλίου της Ραβέννας (λεπτομέρεια).

<http://1dimplagiariet.blogspot.gr/2013/11/e-3-1.html>

Κωνσταντινούπολη, Αγία Σοφία

Ο κατεξοχήν ιστορικός της βασιλείας του Ιουστινιανού.

Προκόπιος ο Καισαρεύς

Βίος

- Γεννήθηκε στην Καισάρεια της Παλαιστίνης γύρω στο 500.
- Το 527 έγινε νομικός σύμβουλος και γραμματέας του στρατηγού Βελισαρίου
- Πιστεύεται ότι πέθανε λίγο μετά τα μέσα του 6^{ου} αιώνα.

Έργο

- *Υπέρ των πολέμων*: γράφτηκε γύρω στο 550 και περιλαμβάνει οκτώ βιβλία
- *Ανέκδοτα*: πρέπει να γράφτηκαν παράλληλα με το *Υπέρ των πολέμων*
- *Περί κτισμάτων*: έχει προπαγανδιστικό χαρακτήρα· εξυμνεί το οικοδομικό έργο του αυτοκράτορα.

Νομικός σύμβουλος και γραμματέας του στρατηγού Βελισαρίου.

Ιωάννης Μαλάλας

Βίος

- Εικάζουμε, λοιπόν, ότι γεννήθηκε γύρω στο 480.
- Το όνομά του «Μαλάλας» στα συριακά σημαίνει «ρήτορας», «σχολαστικός», γεγονός που μας επιτρέπει να θεωρήσουμε ότι υπήρξε δικηγόρος στο επάγγελμα. Το 527 έγινε νομικός σύμβουλος και γραμματέας του στρατηγού Βελισαρίου.
- Ίσως, γεννήθηκε στην Αντιόχεια και ήταν Ελληνοσύρος την καταγωγή.
- Πρέπει να πέθανε γύρω στο 570.

Έργο

- *Χρονογραφία*: πρώτο παγκόσμιο βυζαντινό χρονικό που μας σώζεται στο σύνολό του, αν και σε ένα μονάχα χειρόγραφο.
- Εκτείνεται σε 18 βιβλία, από κτίσεως κόσμου έως τα τελευταία χρόνια της βασιλείας του Ιουστινιανού (563).
- Οι πηγές του Μαλάλα δεν μας είναι γνωστές, αν και ο ίδιος δηλώνει στο προοίμιό του ότι χρησιμοποίησε μεγάλο αριθμό πηγών.
- Στο έργο του έχουν παρατηρηθεί αναχρονισμοί και ανακρίβειες.

Έργο

- Ιδιαίτερα ενδιαφέρεται για περιγραφές έργων τέχνης και κτισμάτων που βρίσκονταν στη γενέτειρά του Αντιόχεια.
- Αδιάφορο αφήνουν τον Μαλάλα τα θεολογικά και δογματικά θέματα.
- Η γλώσσα της *Χρονογραφίας* αντικατοπτρίζει την καθομιλουμένη της εποχής του με σαφή τάση προς τη δημώδη γλώσσα.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Το υλικό της παρουσίασης προέρχεται από τα εγχειρίδια της Βιβλιογραφίας που σας έχει προταθεί, καθώς και από σημειώσεις της διδάσκουσας.

